

Gebiedsanalyse Gebiedsaanpak Vitaal Platteland Winterswijk

15 bevindingen vanuit: Verhaal van buitengebied Winterswijk, Landschappelijk kader en Bouwstenen.

1. Inleiding

De gebiedsaanpak Vitaal Platteland is begonnen met onderzoek naar de karakteristiek van het gebied. Dit onderzoek is op verschillende manieren gedaan. Daarbij is gebruik gemaakt van bestaande literatuur en gesprekken met betrokkenen. Voor de bouwstenen landbouw, natuur en bodem/water zijn verdiepende studies en/of aanvullende verkenningen uitgevoerd. De onderzoeksresultaten zijn vervolgens geanalyseerd. Daarbij is gezocht naar betekenisvolle informatie met patronen en verbanden die ons verder kunnen helpen in het gebiedsproces.

De gebiedsanalyse bestaat dus uit drie onderdelen, te weten:

1. Verhaal van buitengebied Winterswijk
2. Landschappelijk kader
3. Negen bouwstenen

Elk onderdeel is beschreven in een apart document. Deze documenten bevatten informatie over het verleden, heden en toekomst van het gebied. De meest betekenisvolle informatie per onderdeel is hieronder als bevinding beschreven. Er zijn in totaal 15 bevindingen. De aparte documenten vormen de onderbouwing van de bevindingen. Het resultaat van de gebiedsanalyse is belangrijk voor de fase waarin we samen werken aan de gebiedsvisie en het gebiedsplan.

2. Gebiedsanalyse

Verhaal van buitengebied Winterswijk

Het verhaal van Winterswijk schetst de geschiedenis van Winterswijk. Het geeft aan hoe Winterswijk door de eeuwen heen is ontwikkeld en wat de belangrijkste keuzes zijn geweest. Dit historisch perspectief verklaart voor een belangrijk deel de huidige situatie en waar de oplossingen gezocht moeten worden.

Bevindingen van het verhaal van buitengebied Winterswijk:

1. Het waardevolle agrarische cultuurlandschap is beter dan in veel andere gebieden behouden gebleven. Boeren in Winterswijk werken veelal in een kleinschalig, arbeidsintensief landschap. Dit heeft gevolgen voor de verdiencapaciteit en heeft mede gezorgd voor de terugloop van het aantal boerenbedrijven.
2. Het samenwerken (elkaar opzoeken, ondersteunen en ervaringen uitwisselen) tussen partijen en individuen heeft voor een belangrijk deel bijgedragen aan de relatief hoge kwaliteit van het Nationaal Landschap.
3. Het behoud van boerenbedrijven in Winterswijk is belangrijk voor het agrarische cultuurlandschap en het leefbaar houden van het buitengebied.
4. Het unieke, waardevolle landschap is voor andere dan agrarische bedrijven nog steeds de motor van de lokale economie en de samenleving. Het buitengebied heeft voor hen veel

**Vitaal Platteland
Winterswijk**

potentieel vanuit de unieke waarden van natuur, landschap en cultuur, beheerd door m.n. landgoederen, boeren en NGO's.

5. Zeker vanaf het midden van de 19e eeuw is het grondgebruik (ook) in Winterswijk steeds intensiever geworden door bedrijvigheid, bewoning en mobiliteit. Dit heeft negatieve invloed op de kwaliteit van de natuurlijke omgeving en de gebruiksmogelijkheden.

Landschappelijk kader

De kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Winterswijk worden zeer gewaardeerd. Deze kernkwaliteiten zijn beschermd door de overheid. Het behoud en beschermen van deze kernkwaliteiten vormen om die reden het landschappelijk kader van het buitengebied.

Bevindingen vanuit het Landschappelijk kader:

1. Er is grote waardering voor het Nationaal Landschap zowel binnen als buiten Winterswijk. Mensen uit het gebied en de betrokken overheden zijn het met elkaar eens dat de kernkwaliteiten van dit landschap behouden en versterkt moeten worden.
2. Het buitengebied van Winterswijk bestaat uit vijf kernkwaliteiten. Deze zijn vastgelegd in de Omgevingsvisie Buitengebied Winterswijk. Deze kernkwaliteiten zijn:
 - a. Mozaïek van geologische en aardkundige kenmerken en cultuurhistorische waarden
 - b. Kleinschalig agrarisch cultuurlandschap
 - c. Hoge ecologische kwaliteit
 - d. Hoge milieukwaliteit, waaronder rust, ruimte en donkerte
 - e. Sterke lokale identiteit en sociale cohesie, en economisch functioneren
3. We zien dat de kernkwaliteiten onder druk staan door onder meer klimaatverandering, intensivering van het grondgebruik en de vele claims op de schaarse ruimte.
4. We willen het Nationaal Landschap en het natuurlijk kapitaal behouden en versterken. Hiervoor zullen we steeds meer toe moeten naar een grondgebruik waarbij we ons handelen afstemmen met de natuurlijke waarden van bodem, water en lucht. En het gebruik, inrichting en beheer van het gebied afstemmen op de natuurlijke kenmerken en processen.
5. Er is veel bekend over de aanwezige kernkwaliteiten. Er zijn veel thematische kaartjes en informatie op adresniveau. Voor het maken van ruimtelijke keuzes op het niveau van het buitengebied van Winterswijk is aanvullend een overzichtskaart (met toelichting) van de kernkwaliteiten nodig. Deze kaart ontbreekt.

Bouwstenen

Van negen bouwstenen zijn beschrijvingen van de huidige situatie, autonome ontwikkeling en oplossingsrichtingen. Landbouw en leefbaarheid is geen bouwsteen. De kenmerken van het landschap zijn opgenomen in het landschappelijk kader. Het thema leefbaarheid is terug te vinden in het economisch, sociaal en ecologisch perspectief. Dit laatste in combinatie met een goede bereikbaarheid van voorzieningen en investeringen in sterke gemeenschappen. NB. De overheidsdoelen per thema zijn niet in de bouwsteen opgenomen. Er is een aparte notitie opgesteld met de overheidsdoelen en strategische keuzes.

Bevindingen vanuit de negen bouwstenen:

1. De gevolgen van de klimaatverandering zijn in het buitengebied goed te merken. De steeds extremere weersomstandigheden en de teruglopende kwaliteit van bodem en water hebben grote gevolgen voor landschap, landbouw en natuur.
2. Het aantal boerenbedrijven nam de laatste decennia sterk af. De landbouwverkenning laat zien dat het aantal melkveehouderijen van circa 90 stuks kan dalen tot enkele tientallen in 2030. Als we niets doen aan deze situatie dan verliezen we een belangrijke maker en beheerder van het unieke, waardevolle cultuurlandschap. Verder verliezen we daarmee de verdien capaciteit door direct en indirect aanverwante bedrijven en werkgelegenheid.
3. Voor behoud van het waardevolle landschap en gebiedseigen functies is een gezonde bodem, schoon en voldoende water, een hoge natuurkwaliteit en een gezonde landbouw nodig. Dit zijn dan ook bepalende thema's voor een vitaal platteland Winterswijk.
4. Het landschap rond Winterswijk behoort tot de best bewaarde cultuurhistorische landschappen in zijn soort. Ondanks dat in de afgelopen eeuw de kwaliteit is verminderd. Er is een ontwikkeling nodig gericht op het behoud en herstel van het cultuur(historische) landschap.
5. De beschikbare ruimte voor wonen, werken en recreatie en de energietransitie is afhankelijk van de mate waarin deze functies in staat zijn bij te dragen aan: (1) het behoud en het versterken van het Nationaal Landschap en (2) de meest bepalende thema's water, natuur en landbouw.

**Vitaal Platteland
Winterswijk**